הלכות מים אחרונים

ילקוט יוסף

מתוך ילקוט יוסף, מאת הרב יצחק יוסף.
הטקסט נלקח מאתר «ילקוט יוסף חינם – האתר להפצת יהדות» (yalkut.info).
זכויות היוצרים על הטקסט שמורות לבעליהן. הקובץ נועד ללימוד בלבד ואינו למכירה.
geulaquiz.com

סימן קפא – דין מים אחרונים

א מים אחרונים חובה. ואף בזמן הזה שאין מלח סדומית מצויה בינינו, יש חיוב ליטול ידיו מים אחרונים. ובפרט מי שידיו מלוכלכות. ושלא כאותם שמקילין בזה. [ילקו״י שם עמוד רמב].

ב אף הנשים חייבות במים אחרונים. ואף שיש שכתבו להקל בזה, העיקר להלכה להנהיג גם את הנשים והבנות שתטולנה ידיהן מים אחרונים. וטוב לחנך את בניו ובנותיו הקטנים שהגיעו לחינוך ליטול ידיהם מים אחרונים. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רמד. שו״ר שכן כתב בהליכות עולם חלק ב׳ עמוד מד. ומה שכתבנו גבי קטן, ראה בילקו״י דיני חינוך מהדו״ב עמוד קמט].

ג מי ששכח ליטול ידיו מים אחרונים קודם ברכת המזון, ונזכר באמצע ברכת המזון, אם ידיו מלוכלכות משיירי המזון, יטול ידיו במקום שנזכר, באין אומר ודברים. ואם ידיו נקיות, יטול לאחר ברכת המזון. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רמה].

ד מים אחרונים אין נוטלים על גבי קרקע אלא לתוך כלי, מפני רוח רעה ששורה עליהם. אך אין צריך שיהיה כלי ממש, ולכן מותר ליטול מים אחרונים לתוך קערות מטבח הנקובות, הנקראות ״כיור״. [ילקו״י שם עמ׳ רמו].

ה הנוסע בספינה מותר ליטול ידיו מים אחרונים לתוך הנהר או לתוך הים. [ילקו״י שם עמ׳ רמז].

ו מה שיש נוהגים ליטול ידיהם מים אחרונים בתוך צלחת אחת מן הצלחות שאכלו מהם, אין לחוש בזה משום רוח רעה, ומותר להשתמש בכלי זה לאחר הדחתו יפה. ומותר לשפוך אחר כך את המים האחרונים שבצלחת אף במקום עוברים ושבים. [ילקוט יוסף, הלכות ברכות עמ׳ רמז].

ז הנוהגים ליטול מים אחרונים על ידי הכנסת ידיהם לקערה עם מים, יש להם על מה שיסמוכו. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רמח].

ח יש שנוטלים מים אחרונים מתחת לשלחן, ויש להם על מה שיסמוכו, מאחר שאין בני אדם עוברים שם. ואף שלפעמים מסלקים השלחן, מכל מקום המים יתנגבו ביני וביני. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רמח].

ט אין נוטלין מים אחרונים במים חמים שהיד סולדת בהם. [ילקוט יוסף, הלכות ברכות עמוד רמח].

י אין צריך ליטול אלא עד הפרק שני של האצבעות. ויש נוהגים על פי הסוד ליטול עד סוף האצבעות, דהיינו עד כף היד, וכן עיקר לכתחלה, בפרט אם ידיו מלוכלכות. ואין צריך ליטול אלא פעם אחת. ואין צריך ליטול דוקא מתוך כלי. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמ׳ רמט].

יא אף שמעיקר הדין אין צריך לנגב הידים, מכל מקום טוב ונכון לנגבם. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנ].

יב לכתחלה ראוי שלא לנגב את ידיו בבגדיו, דשמא גם בניגוב ידיו מנטילה הדבר קשה לשכחה. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנ בהערה].

יג יזהר שיהיו מים אחרונים מועטים ולצורך ניקיון אצבעותיו בלבד, ולא ירבה בהם, ואם ידיו מזוהמות הרבה מן התבשיל שאכל, וכן פיו ושפמו, שצריך להם הרבה מים ברחיצתם, יש אומרים שטוב שירחצם קודם נטילת ידים מים אחרונים אדעתא לאכול עוד אחר כך, ויהיו אלו כמים אמצעיים ויאכל פת, ואחר כך יטול מים אחרונים במעט מים. ויש אומרים שאין צריך להחמיר בזה כל כך, ורשאי להעביר את ידיו לאחר שנטל מים אחרונים על פיו ושפמו. ולדינא, נכון שירחץ ידיו להעביר הזוהמא שלא לשם מים אחרונים, ושוב יחזור ויטול אצבעות ידיו במים מועטים לשם מים אחרונים. ועל כל פנים צריך לרחוץ י״ד פרקי אצבעותיו. [ילקוט יוסף הל׳ ברהמ״ז וברכות עמ׳ רנא. ועל פי המבואר בהליכות עולם ח״ב עמוד מה].

יד צריך שישפיל את ראשי אצבעותיו למטה כדי שתרד הזוהמא. [ילקו״י, הלכות ברכות עמוד רנב].

טו אם המסובין הם רבים עד חמשה, מתחילים ליטול מים אחרונים מן המברך. ואם הם יותר, מתחילין מן הקטן ונוטלין דרך ישיבתם, ואין מכבדין זה את זה ליטול עד שמגיעין לחמשה האחרונים. וכיום אין מנהגינו כן, אלא מכבדים את הגדול שבקהל ליטול ידיו תחלה במים אחרונים. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנב].

טז אין מברכים שום ברכה על מים אחרונים. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנב].

יז יש נוהגים לומר בעת שנוטלין הידים ״מים אחרונים חובה״, או ״יחיד ורבים הלכה כרבים״. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנג].

יח מים אחרונים ניטלים בכל מיני משקים, חוץ מיין. [ואם אין לו מים או שאר משקים, בשעה״ד שרי ליטול מים אחרונים ביין]. ולכתחלה עדיף ליטול במים הראויים לשתיה. ויש להתיר ליטול מים אחרונים ממים שנשארו בכוס לאחר שסיים שתייתו. [ילקו״י ברכות עמ׳ רנג].

יט יש אומרים שמי שמהלך בדרך לכתחלה לא יאכל אלא אם כן יודע שיש לו מים או שאר משקים כדי ליטול מהם מים אחרונים. וכשאין לו מים או שאר משקים, אם יודע שהם לפניו במרחק ד׳ מילין, צריך לילך לשם, ויאכל שם, ולאחריו מהלך מיל אחד, וכדין מים ראשונים. ומאחר ויש אומרים שאין דין מים אחרונים נוהג בזמן הזה, לפיכך המיקל בזה לאכול לכתחלה כשאין לו מים או שאר משקים למים אחרונים, יש לו על מה שיסמוך. ולכולי עלמא אם גם אחר מהלך ד׳ מילין לפניו, או מיל אחד לאחריו, אין לו מים, רשאי לכתחלה לאכול, ובסיום אכילתו ינקה ידיו בעפר או במידי דמנקי, אבל לא מועיל לנקות את אצבעות ידיו על ידי הרוק שבפיו, והמיקל בזה יש לו על מה שיסמוך. [ילקוט יוסף על הלכות ברכת המזון וברכות עמ׳ רנה].

כ מעיקר הדין מותר לברך ברכת המזון בעת שהכלי שנטלו לתוכו ״מים אחרונים״, מונח לפניו על השלחן עם המים האחרונים שבתוכו. ומכל מקום ממדת חסידות טוב ונכון להסיר את הצלוחית עם המים האחרונים שבתוכה, בעת ברכת המזון אל מחוץ לשלחן, או לצדדין, וכן המנהג. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנה].

כא המודד מלח יש אומרים שצריך אחר כך ליטול את ידיו. וכן הנותן מלח על קישואין או מלפפון חי, צריך ליטול את ידיו. אך לא ראינו שנהגו כן. [ילקו״י ברכות עמוד רנו. ירחון קול תורה תמוז תשס״ג עמוד כב].

כב אין לדבר בין נטילת ידיו למים אחרונים לברכת המזון, כי צריך להסמיך את הברכה לנטילה. ואם עבר ודיבר בין הנטילה לברכת המזון, יחזור ליטול שוב מים אחרונים. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנו].

כג מותר לצאת לחדר אחר, או למטבח, כדי ליטול שם מים אחרונים, ואין לחוש שמא על ידי כך שעוקר ממקומו ישכח מלברך ברכת המזון. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנו].

כד יש הנוהגים לומר כמה פסוקים בין נטילת ידים של מים אחרונים לברכת המזון. [ילקוט יוסף, חלק ג׳ דיני ברכת המזון וברכות עמוד רנז].

כה מי שמתו מוטל לפניו [שעדיין לא נקבר], והוא מהמתים שחייב להתאבל עליהם, אף על פי שאוכל בלי ברכת המוציא ובלי ברכת המזון, מכל מקום חייב ליטול ידיו מים אחרונים בסיום האכילה. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד רנח].